Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/345/2022-TEM-3

Löyttymäki Taru 5.10.2022

Raportti: EU:n kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 29.9.2022

EU:n kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 29.9.2022

EU:n kilpailukykyneuvosto kokoontui Brysselissä 29.9.2022 sisämarkkinoista ja teollisuuspolitiikasta vastaavien ministereiden kokoonpanolla. Suomea edusti työministeri Tuula Haatainen.

Ministerit keskustelivat komission 19.9. julkaistusta asetusehdotuksesta koskien sisämarkkinoiden hätäapuvälinettä (SMEI). Jäsenmaat pitivät positiivisena, että sisämarkkinoiden kriisivalmiutta ja häiriönsietokykyä parannetaan. Useissa puheenvuoroissa peräänkuulutettiin selkeyttä instrumentin yrityksille tuottamiin velvoitteisiin sekä päällekkäisyyksien välttämistä muiden välineiden ja aloitteiden suhteen. Suomi totesi toimivien sisämarkkinoiden olevan paras tapa varautua kriiseihin.

Toinen keskustelu käytiin asetusehdotuksesta koskien kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteita ja direktiivin 2009/125/EY kumoamista (ekosuunnitteluasetus). Jäsenmaat suhtautuivat asetusehdotukseen pääosin myöntävästi. Suomi painotti asetuksen suhteuttamista muuhun lainsäädäntöön, riittävää markkinavalvontaa ja pk-yrityksille koituvan hallinnollisen taakan minimoimista.

Ministerit keskustelivat komission 19.9. julkaistusta asetusehdotuksesta koskien sisämarkkinoiden hätäapuvälinettä (SMEI). Sisämarkkinakomissaari Thierry Breton viittasi puheenvuorossaan pandemian aikaisiin oppeihin ja totesi kriisien laittavan EU:n sisämarkkinat koville, minkä vuoksi tarvitaan toimenpiteitä, jotka auttavat sisämarkkinoita toimimaan myös poikkeustilanteissa. Breton painotti, että sisämarkkinoiden integriteetin takaaminen on tärkeämpää kuin koskaan aikaisemmin ja toi esiin, että monilla Aasian mailla sekä Yhdysvalloilla on vastaavia kriisivälineitä jo käytössä. Breton totesi että päällekkäisyyksiä mm. EU:n sirusäädöksen kanssa pyritään välttämään.

Kilpailukyvyn ja kasvun korkean tason työryhmän (HLG) puheenjohtaja Daniel Blockert totesi monien jäsenmaiden pitävän tärkeänä, että sisämarkkinoiden hätäapuväline on muita instrumentteja täydentävä, eikä se luo turhaa hallinnollista taakkaa yrityksille tai jäsenmaille.

Useimmat jäsenmaat totesivat pitävänsä positiivisena asiana, että sisämarkkinoiden kriisivalmiutta ja häiriönsietokykyä parannetaan. Monet maat painottivat kriisitilan poikkeuksellisuutta (vrt. pysyvä kriisimoodi), jäsenmaiden roolin merkitystä, liikesalaisuuksien suojaamista, pk-yritysten huomioimista sekä toimien oikeasuhtaisuutta. Useissa

puheenvuoroissa peräänkuulutettiin selkeyttä instrumentin yrityksille tuottamiin velvoitteisiin sekä päällekkäisyyksien välttämistä muiden välineiden ja aloitteiden, erityisesti EU:n sirusäädöksen ja kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen suhteen.
Usea maa, ml. Suomi nosti esiin yritysten vapaaehtoisten toimenpiteiden merkityksen ja korosti tärkeyttä määritellä kriisitila selkeästi. Lisäksi Suomi totesi toimivien sisämarkkinoiden olevan paras tapa varautua kriiseihin ja toi esiin positiivisia kokemuksia häiriöiden estämisestä markkinalähtöisesti ja vapaaehtoispohjalta. Suomi piti tärkeänä, että kriisitila määritellään selkeästi ja jäsenmaat ovat mukana päätöksenteossa.

Loppupuheenvuorossaan komissaari Breton korosti toivovansa, että instrumentin kriisimoodin aktivoimiselle ei käytännössä tule edes tarvetta, ja totesi säädösten laatimisen keskellä kriisiä olevan hankalaa. Breton painotti välineen tuovan suhteellisen vähän velvoitteita yrityksille ja totesi instrumentin mahdollisten kustannusten olevan vähäisiä siihen verrattuna, että joudutaan kriisiin ilman valmistautumista. Sirusäädöksen Breton totesi olevan erillinen ja liittyvän erityiseen tarpeeseen puolijohteiden suhteen.

Toisena asiakohtana oli keskustelu ekosuunnitteluasetuksesta. Komissaari Breton toi esiin kiertotalouden merkityksen sekä pulan kriittisistä raaka-aineista. Breton korosti, että ympäristötavoitteisiin pääsemiseksi lainsäädäntöä on sovellettava tiukasti ja talouskasvun tulisi olla vähemmän riippuvaista uusista raaka-aineista. Breton piti digitaalista tuotepassia hyödyllisenä välineenä monessakin mielessä: tuotteiden ainesosien jäljittäminen, toimitusketjujen läpinäkyvyyden parantaminen ja ympäristöystävällisyyden todentaminen.

Ympäristö-, valtameret- ja kalastuskomissaari Virginijus Sinkevičius totesi ehdotuksen tulevan aikana, jolloin on yhä kiireellisempää reagoida ilmastokriisiin ja ympäristöhaasteisiin. Komissaari Sinkevičius totesi asetuksen pohjana olleen ekosuunnitteludirektiivin olleen menestys ja totesi, että kansallisen tason asiantuntemus tulee jatkokäsittelyssä olemaan välttämätöntä.

HLG-puheenjohtaja Daniel Blockert totesi jäsenmailla olevan erilaisia näkemyksiä raaka-aineasioiden suhteen, mutta ekosuunnitteluasetukseen kaikki suhtautuvat lähtökohtaisesti myönteisesti. Blockert näkee asetuksesta olevan yrityksille pitkällä tähtäimellä kilpailuetua, vaikka se lyhyellä tähtäimellä nostaisikin tuotantokustannuksia. Hän toi esiin myös jäsenmaiden huolet delegoitujen säädösten liialliseen käyttöön liittyen.

Lähes kaikki jäsenmaat ilmaisivat puheenvuoroissaan suhtautuvansa asetusehdotukseen ja sen tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti sekä ympäristötavoitteiden saavuttamisen, että sisämarkkinoiden pitkän tähtäimen kilpailukyvyn näkökulmasta. Puheenvuoroissa nousivat lisäksi esiin mm. pk-yritysten tukemisen merkitys, lainsäädännön ennakoitavuus ja läpinäkyvyys yrityksille, riittävä markkinavalvonta (ml. EU:n ulkopuolelta tulevat tuotteet), tehokas kansallinen toimeenpano sekä kuluttajavalintojen helpottamisen merkitys mm. tuotteiden pitkäikäisyyteen, korjattavuuteen ja kierrätettävyyteen liittyen. Useat jäsenmaat pitivät digitaalista tuotepassia hyvänä välineenä tuotteiden kestävyyden monitoroinnille. Esiin nousi myös tarve pitää kiinni olemassa olevista toimivista ympäristömerkeistä, nettikaupan huomioiminen sekä asetuksen mahdollisesti hintoja korottavat vaikutukset. Delegoitujen säädösten osalta toivottiin riittävää joustavuutta tuotekohtaisissa vaatimuksissa, pragmaattisuutta ja tarkkarajaisuutta. Osa jäsenmaista nosti puheenvuoroissaan esiin varauksellisen suhtautumisen delegoitujen säädösten suureen määrään ja osa toivoi tulevassa asetuksessa olevan enemmän sanavaltaa jäsenmailla ja delegoitujen säädösten sijaan enemmän täytäntöönpanosäädöksiä.

Suomi tuki puheenvuorossaan komission esityksen kunnianhimon tasoa. Ehdotus on väline

kohti vihreämpiä, kiertotalouteen perustuvia ja kilpailukykyisempiä sisämarkkinoita. Suomi painotti asetuksen suhteuttamista muuhun lainsäädäntöön, riittävää markkinavalvontaa ja pk-yrityksille koituvan hallinnollisen taakan minimoimista. Suomi toi esiin varovaisen suhtautumisen delegoitujen säädösten suureen määrään.

Muissa asiakohdissa Saksa esitteli ehdotustaan muutosteknologia-alustan (platform) perustamiseksi. Lisäksi Saksa ja Ranska esittelivät yhteistä vaikuttamispaperiaan komission tulevaan kriittisiä raaka-aineita koskevaan aloitteeseen. Ranska totesi puheenvuorossaan, että on tärkeää ennakoida kriittisten raaka-aineiden puutteita sekä tulevaisuudessa tarvittavien investointien rahoitusvälineitä. Saksa toi esiin, että viimeistään Venäjän hyökkäys Ukrainaan on tehnyt selväksi toimitusketjujen monipuolistamisen tarpeen. Saksa painotti kriittisten raaka-aineiden kierrätyskapasiteetin kehittämisen merkitystä ja raaka-aineiden saatavuuden monipuolistamista.

Useat jäsenmaat käyttivät puheenvuoron, ja kommenteissa nousi esiin mm. tuki komission tulevalle aloitteelle, yhteistyön tärkeys, kiertotalous ja kriittisten raaka-aineiden tarkka määrittely/listaus. Suomen puheenvuorossa nostettiin esiin mm. innovaatiot ja biotalous.

Sisämarkkinakomissaari Breton kiitteli loppupuheenvuorossaan aiheen nostamista esiin. Breton piti tärkeänä, että aloitteen osalta edettäisiin nopeasti ja totesi että ympäristönäkökulmat tullaan aloitteessa huomioimaan. Breton totesi kriittisten raaka-aineiden määrittelyssä olevan tärkeää, että nojataan jo tehtyyn työhön ja kartoitetaan EU:n pääasialliset riippuvuudet ja tarpeet. Tässä tulee nojata jäsenmaiden ammattitaitoon. Komissaari toivoo, että aloite voitaisiin esitellä viimeistään vuoden 2023 kolmannen neljänneksen aikana.

Suomen edustajat
Tuula Haatainen, työministeri
Piritta Jokelainen, työministerin erityisavustaja
Tuuli-Maaria Aalto, pysyvän edustajan sijainen, EUE
Aino Fant, Mertens, EUE
Leila Vilhunen, työministerin EU- ja kv-virkamiesavustaja, TEM
Hannele Timonen, johtava asiantuntija, TEM
Eriika Melkas, erityisasiantuntija, TEM
Paula Laine-Nordström, EU-erityisasiantuntija, VNEUS
Maija Palmu, erityisasiantuntija, EUE
Iiro Kangas, erityisasiantuntija, EUE